

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

26.9.2016

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön rajavartio-osaston asiantuntijaa kuultavaksi sekä kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi pelastuslain ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Sisäministeriön rajavartio-osasto lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa.

Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin (692/2010) ehdotettavien muutosten yhtenä keskeisenä tavoitteena on selkeyttää Rajavartiolaitoksen asemaa yhteistyötahona ja mahdollistaa Rajavartiolaitokselle valtakunnallisen hätäkeskustietojärjestelmän käyttäminen. Sisäministeriön rajavartio-osastoa on kuultu hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä, ja Rajavartiolaitosta koskevat säädösmuutostarpeet on otettu esityksessä hyvin huomioon.

Rajavartiolaitoksen ja Hätäkeskuslaitoksen yhteistoiminta perustuu tällä hetkellä pitkälti laitosten väliseen käytännön tason yhteistoimintasopimukseen. Rajavartio-osasto pitää tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen asema Hätäkeskuslaitoksen yhteistyötahona vahvistetaan myös säädöstasolla. Tarve säädösmuutoksille on havaittu käytännön yhteistoiminnassa ja erityisesti tietojärjestelmien kehittämishankkeiden yhteydessä.

Hätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminta

Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, jossa säädettäisiin Hätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta. Säännöksen mukaan yhteistoimintaan sovellettaisiin kyseistä lakia sekä meripelastuslakia (1145/2011). Rajavartio-osasto viittaa säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ja toteaa, että myös henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettu laki (579/2005) sisältää säännöksiä tietojen luovutuksesta laitosten välillä. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n 4 momentissa viitataan kyseisiin säännöksiin.

Rajavartio-osasto katsoo, että ehdotettu 2 a § on tarpeellinen Rajavartiolaitoksen aseman selkeyttämiseksi sekä lain muihin pykäliin ehdotettavien muutosten vuoksi. Hätäkeskuslaitos on meripelastuslain 4 §:n mukaan muu meripelastusviranomaisena ja on Rajavartiolaitoksen ohella velvollinen osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on sen toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna Hätäkeskuslaitoksen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista. Säännöksen mukaan Hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä

meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan. Osallistumisen tarkemmat yksityiskohdat on määriteltävä Rajavartiolaitoksen ja Häätäkeskuslaitoksen välisessä yhteistoimintasopimuksessa.

Rajavartiolaitoksen ohjeet

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a §, jossa säädettäisiin Rajavartiolaitoksen Häätäkeskuslaitokselle antamista ohjeista ja suunnitelmista. Pykälän 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos antaisi Häätäkeskuslaitokselle ohjeet ja suunnitelmat meripelastuslain 4 §:ssä säädetyn meripelastustoimen tehtävän alkutoimenpiteiden suorittamisesta ja siirtämisestä Rajavartiolaitoksen käsiteltäväksi. Ohjeet ja suunnitelmat sisältäisivät muun muassa vaste-ehdotukset hälytettävistä yksiköistä alkutoimenpiteitä varten.

Rajavartiolaitos on meripelastuslain 3 §:n mukaan johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Tässä tarkoituksessa se huolehtii meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta. Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluu meripelastustoimeen kuuluvien ilmoitusten vastaanottaminen ja tarvittavien yksiköiden hälyttäminen. Meripelastuksella on oma hälytysnumero, mutta myös numeroon 112 otetaan yhteyttä. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että Rajavartiolaitos voi antaa Häätäkeskuslaitokselle ohjeet meripelastukseen liittyvien puheluiden käsittelemisestä. Ohjeiden ja suunnitelmien antaminen nopeuttaa koko auttamisketjua, helpottaa tehtävään sopivan avun määrittämistä sekä vapauttaa eri viranomaisten yksiköitä niiden ydintehtäviin. Ohjeet ja suunnitelmat vaste-ehdotuksineen laadittaisiin Rajavartiolaitoksen johdolla yhteistyössä poliisi-, pelastus-, sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Rajavartiolaitokselle kuuluva muu kuin meripelastustointa koskeva ilmoitus siirrettäisiin käsiteltäväksi Rajavartiolaitokselle Rajavartiolaitoksen Häätäkeskuslaitokselle antamien ohjeiden ja suunnitelmien mukaisesti. Tällainen häätäkeskukseen tuleva ilmoitus voisi liittyä esimerkiksi rajaturvallisuustehtävään. Rajavartio-osasto pitää ehdotettua säännöstä tarpeellisenä ja asianmukaisena.

Häätäkeskustietojärjestelmän käyttäminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Rajavartiolaitoksella ei ole oikeutta tallettaa tietoja suoraan käytettäväksi häätäkeskustietojärjestelmään. Lain 16 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös Rajavartiolaitoksen oikeudesta käyttää häätäkeskustietojärjestelmää sekä tallettaa sinne omaa toimialaansa koskevia tietoja. Säännös on rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ensiarvoisen tärkeä joustavan viranomaisyhteistyön takaamiseksi sekä Häätäkeskuslaitoksen työmäärän vähentämiseksi.

Rajavartiolaitos tallettaisi järjestelmään Häätäkeskuslaitoksen tarvitsemaa tietoa ja ohjeistusta Rajavartiolaitoksen toimialaa koskevien ilmoitusten tunnistamisesta ja käsittelystä sekä siirtämisestä Rajavartiolaitoksen johtokeskukselle. Keskeisiä talletettavia tietoja olisivat lakiin ehdotetun 14 a §:n mukaiset ohjeet ja suunnitelmat sekä lain 17 §:ään ehdotetut Rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyvät tiedot (resurssitiedot). Rajavartiolaitoksella on rajaturvallisuuden ja meripelastustoimen johtovastuu. Tämän vuoksi on perusteltua, että Rajavartiolaitos näkisi jatkossa suoraan häätäkeskustietojärjestelmästä tiedot, joihin sillä on lain mukaan pääsy sekä vastaisi itse omien tietojensa tallettamisesta.

Rajavartiolaitos käyttäisi häätäkeskustietojärjestelmää ensisijaisesti Häätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnassa tai häätäkeskustoimintaan

liittyvässä moniviranomaistehtävässä. Rajavartiolaitoksella on myös jäljempänä selostetulla tavalla oikeus saada työturvallisuustietoja hätäkeskustietojärjestelmästä lakisääteisten tehtäviensä suorittamista varten.

Lain 17 §:n 2 momentin sääntelyä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisista tiedoista (ns. varotiedot) ehdotetaan täsmennettäväksi. Rajavartio-osasto pitää ehdotettua sääntelyä sinänsä asianmukaisena, kunhan käytännön tasolla varmistetaan se, että kaikki työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot ovat toimijoiden käytettävissä niiden hoitaessa lakisääteisiä tehtäviään. Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada 17 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja varotietoja säädetään meripelastuslain 14 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 22 §:n 1 momentin 22 kohdassa.

Lain 18 §:ään lisättäisiin säännös, jossa säädettäisiin myös Rajavartiolaitokselle velvollisuus tallettaa hätäkeskustietojärjestelmään teknisen käyttöyhteyden, sähköisen tiedonsiirron tai muun soveltuvan ja luotettavan tavan avulla Rajavartiolaitoksen yksiköihin tai tahoihin liittyviä tietoja, kuten valmius, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja sekä 14 a §:ssä tarkoitetut ohjeet ja suunnitelmat. Rajavartio-osasto pitää säännöstä välttämättömänä. Tiedot auttaisivat Hätäkeskuslaitokselle säädetyn meripelastustoimen tehtävän käsittelyssä, välittämisessä ja muussa hoitamisessa ja Rajavartiolaitoksen johtovastuulle kuuluvan tehtävän tunnistamisessa ja siirtämisessä Rajavartiolaitokselle.

Lain 20 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta hätäkeskustietojärjestelmästä. Tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä. Koska hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjiä ovat ainoastaan Hätäkeskuslaitos ja poliisi, muut tietojärjestelmää käyttävät viranomaiset, Rajavartiolaitos mukaan lukien, eivät voi itsenäisesti luovuttaa tietojärjestelmään tallettamiaan tietoja edelleen. Lisäksi Hätäkeskuslaitos on myös rekisterinpitäjänä ensisijaisessa vastuussa järjestelmään talletettujen tietojen käsittelystä. Rajavartio-osasto pitää tämän vuoksi tarkoituksenmukaisena, että hätäkeskustietojärjestelmän tietojen rekisterinpitäjyyttä arvioidaan myöhemmin tarkemmin. Nykytilanteessa ensisijaista on varmistaa, että sääntely mahdollistaa tietojen joustavan luovutuksen viranomaisten kesken.

Tietojen käytön valvonta

Lain 23 ja 25 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännökset käyttäjärekisterin ja lokirekisterin tietojen luovuttamisesta hätäkeskustoimintaan osallistuvalla viranomaisella oman toimialansa seuranta ja valvontaa varten. Rajavartio-osasto pitää sääntelyä tarpeellisena ja asianmukaisena.

Muuta

Rajavartio-osasto yhtyy hallituksen esitysluonnoksessa esitettyyn arvioon siitä, että hätäkeskustoiminnasta annetun lain tarkistaminen Hätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnan osalta ei aiheuta Hätäkeskuslaitokselle tai Rajavartiolaitokselle uusia taloudellisia vaikutuksia. Yhteistyön taloudelliset vaikutukset on otettu huomioon jo aiemmin tietojärjestelmien kehitystyön yhteydessä. Lakiin ehdotetut muutokset mahdollistavat tarkoitukseen sopivimpien yksiköiden lähettämisen avun tarvitsijan luo, mikä nopeuttaa avun saamista sekä vapauttaa viranomaisten resursseja useamman tehtävän hoitamiseen ja madaltaa siten tehtäväkohtaisia kustannuksia.

Rajavartio-osastolla ei ole lausuttavaa pelastuslain muutosesityksestä.